

Van het laatste artikel van CUSHING kon ik geen kennis nemen; het was trouwens bij het afsluiten van mijn overzicht (Juli 1920, zooals er onder vermeld staat) nog niet verschenen. Naar aanleiding van hetgeen MUSKENS erover schrijft, zij opgemerkt, dat ik vermeld vond, dat in een schriftelijke mededeeling van CUSHING aan KOCHER van 2 Nov. 1905 wel degelijk sprake is van een sterfgeval na dezen ingreep (zie: KOCHER, *Chir. Operationslehre*, 5e Aufl. 1907); op dezelfde bladzijden kan men lezen, dat volgens CUSHING de sterfte bij een reeks van deze operaties, door LEXER en hemzelf verricht, 5 pCt. bedroeg. Met het oog daarop is het mij niet duidelijk, hoe MUSKENS kan schrijven, dat CUSHING zijn operaties verrichtte „zonder eenig ongeval”.

Wat MUSKENS blijkbaar met instemming aanhaalt omtrent de wijze, waarop men tewerkgaat, lijkt mij niet geheel juist. Dit blijkt reeds hieruit, dat CUSHING ongeveer de techniek, door LEXER beschreven, aanwendt (sphenotemporale methode), terwijl KRAUSE steeds de door hem zelf aangegeven temporale methode toepast en ook HORSLEY dezen weg volgde. Maar dan kan men toch moeilijk spreken van „the same operative procedure”.

Dat men psychogene neuralgieën van den ingreep moet uitsluiten, heb ik in de inleiding van mijn overzicht betoogd. Ook waar MUSKENS opmerkt, dat bij het optreden van een recidief de operatie niet volledig was, wordt eigenlijk herhaald, wat ik op grond van de ervaring van KRAUSE met dezelfde woorden neerschreef.

Wat hij verder hieromtrent zegt, nl. dat, waar de genezing uitblijft, de operatie was „in niet vakkundige of, beter, voor dit doel onervaren handen”, lijkt mij overdreven, zooals reeds uit het volgende blijkt. Uit de literatuur ziet men, dat in tegenstelling met KRAUSE, die in dit opzicht gelukkiger was, ook CUSHING niet steeds genezing na deze operatie zag voorkomen; verder schreef hij in 1905 aan KOCHER (l. c.), dat hij 3 malen het ganglion slechts ten deele had kunnen verwijderen, zoodat in die gevallen de operatie ook niet volledig was. Toch zal niemand de vakkennis en ervaring van CUSHING betwijfelen of zou dit in 1905 hebben gedaan.

Maar genoeg. Hoofddoel van dit schrijven is, mijn aanhaling van RANZI's cijfers nader toe te lichten, waar ter wille van de beknoptheid, die voortkwam uit den wensch, het overzicht niet te zeer onleesbaar te maken, de duidelijkheid misschien geleden had.

Berlijn, 16 September 1920.

J. E. SCHULTE.

DE ZOOGENAAMDE VAGUSNEUROSEN.

Een der belangrijkste punten in de sympathicus-physiologie is het verband tusschen de accelereerende bloedklieren en den sympathicus. Dit verband is het innigst tusschen chromaffine systeem en sympathicus: bij de lagere ongewervelde dieren o. a. den bloedzuiger, liggen de sympathische cellen alle in het centrale zenuwstelsel en bevatten adrenaline; eerst later gaan deze sympathische moedercellen zich differentieeren en ontstaan de sympathische gangliëncellen en de chromaffine cel, die ook nog bij de laagste gewervelde dieren, evenals in elk vroeg embryonaal stadium der zoogdieren, in elkaars onmiddellijk gezelschap liggen. Eerst bij de hoogere gewervelde dieren treedt een anatomische scheiding der beide systemen op. Zoowel de vergelijkende anatomie als de embryologie toonen dus de verwantschap van het chromaffine en het sympathische systeem in anatomischen zin aan; physiologisch is dit verband niet minder innig: het adrenaline werkt electief op alle sympathische functiën en wel steeds accelereerend, onverschillig of het geldt een remmende of een versterkende sympathische functie. Het thyreoïd hormoon werkt activeerend op het adrenaline en eveneens toniseerend op den sympathicus. Insufficiëntie van een der toniseerende bloedklieren moet dus tot tonusverlaging van den sympathicus leiden. Dat een aandoening van één dezer klieren steeds gevolgd wordt door afwijkingen in andere klieren, verandert niets aan het zoeven genoemde verband tusschen den sympathicustonus en de functie der bloedklieren, daar deze laatste niet of slechts in zeer geringe mate vicariërend ten opzichte van elkaar kunnen optreden. Hiermede is het voornaamste tegenargument van KOOPMAN weerlegd.

Aangaande de eosinophilie is zeker het laatste woord nog niet gesproken en zijn ook verschillende tegenstrijdigheden in de literatuur te vinden. Doch behalve BIEDL en FALTA neemt ook TÜRKCK (*Hämatologie*, H, bldz. 294) aan, dat zoowel het vagusremmende atropine als het sympathicotrope adrenaline de eosinophilie (de normale zoowel als de pathologische hypereosinophilie) kunnen doen verminderen. Bij myxoedeem wordt dan ook nagenoeg altijd, bij m. Addisonii vrij regelmatig een matig sterke hypereosinophilie aangetroffen.

Voor het bespreken der talrijke ervaringsfeiten, die mijn opvattingen betreffende de sympathicus-pathologie, zeer duidelijk steunen, ontbreekt thans de plaatsruimte.

's-Gravenhage, 21 September 1920.

G. E. BOLTEN.

De discussie over dit onderwerp is thans gesloten.

Redactie.

STEUN VOOR DUITSCHE GELEERDEN.

Na mijn vorige opgave zijn ingekomen: dr. S. te 's-Gr. f 2.50; dr. M. J. v. E. T. K. te A. f 25.—; dr. ter M. te A. f 10.—; dr. S. te B. f 10.—; dr. M. v. C. te R. f 10.—; dr. O. te H. f 10.—; den heer R. te 's-Gr. f 25.—; dr. W. te A. f 60.—; dr. M. te B. f 35.—; den heer H. te A. f 10; prof. v. d. H. te L. f 25.—; dr. G. te 's-Gr. f 10.—; dr. L. te D. f 3.—; dr. M. M. H. te 's-Gr. f 10.—; dr. C. te Z. f 5.—; prof. E. D. Z. te G. f 20.—; dr. F. te P. f 5.—; dr. B. te 's-Gr. f 5.—; dr. v. d. H. te Z. f 20.—; dr. S. te 's-Gr. f 10.—.

Totaal met de vorige opgave f 1023.50 en 854.35 mark.

Den Haag, Frankenslag 2, 16 September 1920.

J. KOOPMAN.

DANTE-KALENDER.

Het Italiaansche Roode Kruis kondigt het verschijnen, tegen December a. s. aan, van een scheurkalender geheel gewijd aan DANTE. Aan de uitgave wordt bijzondere zorg besteed. De baten komen ten goede aan het vredeswerk van het Roode Kruis. De prijzen voor het buitenland zijn, naar gelang de uitvoering 15, 30 of 70 lire. De teekening is opengesteld bij de administratie: Via Maschera d'Oro, 20. Rome, terwijl ondergeteekende bereid is inschrijvingen over te brengen. (Adres: Eindhoven, Rechtestraat 30).

Eindhoven, 20 September 1920.

H. A. J. M. SPOORENBERG.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

VANCOUVER. — Bedwelmende geneesmiddelen en geestrijke dranken. De politie van Vancouver heeft bevonden, dat sedert het drankverbod is ingevoerd, de smokkelhandel in verboden geneesmiddelen in West-Canada is verdubbeld. In het laatste jaar is op zulke middelen beslag gelegd voor een waarde van 30000 dollars. Hoewel al de in beslag genomen vergiften vernietigd zijn, is het verbruik toch sterk gestegen, zoodat de gezondheidscommissie met veel meer gevallen van verslaafdheid in aanraking komt dan vroeger. Het aantal verslaafde personen bedroeg:

Jaar.	Aan morphine.	Opium.	Heroine.	Cocaine.	Strychine.	Vergif in voedingsmiddelen.	Andere gevallen.
in 1917..	105	98	134	92	0	10	11
in 1920..	272	204	416	308	69	16	118

(Med. Record).